

Täysistunto

Perjantai 27.10.2023 klo 13.00—13.18

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi siviilipalveluslain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 17/2023 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 2/2023 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Siellä on puheenvuoropyyntö edustaja Heinosella. — Olkaa hyvä.

Keskustelu

13.05 **Timo Heinonen kok:** Arvoisa rouva puhemies sekä edustajakollegat ja muut täysistuntoa seuraavat! Meillä on käsittelyssä siviilipalveluslain muuttamista käsittelevä pieni lainsäädäntömuutos. Tässä esityksessä ehdotetaan siis muutettavaksi siviilipalveluslakia. Esityksen mukaan siviilipalveluspaikkojen listaan lisättäisiin nyt siis hyvinvointialueet, hyvinvointiyhtymät ja kuntayhtymät ja lisäksi lakiin tehtäisiin muutamia teknisiä muutoksia liittyen perhevapaaudistukseen. Tämän muutoksen myötä siis mahdollistetaan siviilipalveluksen suorittaminen sosiaali- ja terveydenhuollossa sekä pelastustoimessa samalla tavoin kuin ennen niiden järjestämisvastuun siirtymistä kunnilta hyvinvointialueille. Tämä perhevapaaudistuskohda käsittelee sitten oman lapsen syntymää mutta myös adoptiolapseen liittyvää kokonaisuutta, ja se on myös tässä huomioon otettu.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa nousi esille siviilipalveluslainsäädännön lähitulevaisuuden kokonaisuudistustarve, jota on myös parlamentaarisesti käsitelty eduskunnassa viime vaalikaudella. Tämän lainsäädännön käsittelystä vastannut työelämä- ja tasa-arvovaliokunta yhtyi näihin huomioihin ja piti tärkeänä, että siviilipalvelusjärjestelmää kehitetään tarkoituksenmukaisemmaksi, pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman mukaisesti parlamentaarisen työryhmän raporttia hyödyntäen ja kytkemällä palvelus nykyistä selkeämmin kokonaisturvallisuuden toimintamalliin. Hallitusohjelmassa on kirjattu siis tavoite siitä, että siviilipalvelusjärjestelmää kehitetään tarkoituksenmukaisemmaksi ja vahvistetaan tätä yhteyttä kokonaisturvallisuuteen. Hallitus mahdollistaa myös siviilipalvelushenkilöstön käyttämisen väestönsuojelutehtävissä.

Nämä tavoitteet ovat olleet esillä varsin pitkään, ja voisi todeta, että tämä tarve on vain korostunut ja vahvistunut sen myötä, kun Venäjä aloitti täysimääräisen hyökkäyssodan Ukrainaan ja nämä turvallisuuden kysymykset ovat tulleet entistä vahvemmin esille. Vuoden 2020 alkupuolella aloitti asevelvollisuutta kehittävä parlamentaarinen komitea, ja heidän laatimansa pohjapaperi viitoitti myös siviilipalveluksen kehittämisen suuntia, ja siviilipalvelus-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 50/2023 vp

lipalveluksessa on tarkoitus panostaa jatkossa enemmän turvallisuuteen ja huoltovarmuuteen.

Itse toivon, että vaikka tässä näitä kohteita nyt sosiaali- ja terveydenhuollon, aluehallinnon puolelta tulee, niin näissä kohteissa tulevaisuudessa voitaisiin yhä enempi tarjota sellaisia kohteita siviilipalveluksenkin suorittamiseen, jotka tukisivat meidän kokonaisturvallisuuden ajattelua. Totta kai aluehallinnossa, sote-puolella on paljon tehtäviä, joissa voidaan kriisitilanteessakin palvella hyvällä tavalla isänmaata — sairaanhoidossa, terveydenhuollossa ja monessa muussa — mutta itse toivon, että tulevaisuudessa yhä enempi näitä kohdistetaan niin, että niillä kaikilla on myös vakavimmalla hetkellä tärkeä yhteys tähän turvallisuustilanteeseen.

Arvoisa puhemies! Nostan loppuun esille myös hallitusohjelmasta yhden huomion. Me olemme kirjanneet hallitusohjelmaan, että parannetaan maanpuolustuksen kanssa yhteistyössä toimivien kolmannen sektorin yhdistysten ja järjestöjen koordinaatiota ja luodaan mahdollisuus heidän kouluttamiensa henkilöiden rekisteröintiin näiden tavoitteiden saavuttamiseksi. Itse toivon, että tämä rekisteriasia etenisi nyt mahdollisimman nopeasti. Meillä ei tällä hetkellä ole ihan selkeää tietoa siitä, mitä kaikkea osaamista meiltä löytyy ja minkälaisiin tilanteisiin itse kutakin meistä voitaisiin käyttää. Toivon, että tämä pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelmaan kirjattu rekisteritavoite-esitys etenisi mahdollisimman nopeasti. — Kiitos, puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Autto.

13.10 Heikki Autto kok: Arvoisa rouva puhemies! Nämä siviilipalveluslakiin tehtävät muutokset, jotka johtuvat ennen kaikkea toisaalta sote-uudistuksesta, toisaalta vanhempainvapaaseen liittyvästä uudistuksesta, ovat totta kai perusteltuja. Siviilipalvelus on hyvä vaihtoehto suorittaa palvelus yhteiskunnalle, mikäli syystä tai toisesta kokee, että varusmiespalvelus ei olisi tapa palvella isänmaata ja olla toteuttamassa sitä perustuslaista tulevaa velvollisuutta, joka meillä jokaisella on maan puolustukseen osallistua.

Arvoisa rouva puhemies! Haluan tässä yhteydessä, kun tätä velvollisuutta käsittelemme, tuoda esiin sen tosiasian, että suomalaisten osallistuminen asepalvelukseen on valitettavan heikolla tasolla. Suomalaisten maanpuolustustahto eurooppalaisittain ja maailmanlaajuisestikin tutkien on erittäin korkealla tasolla, mutta käytännössä miespuolisesta väestöstä, ikäluokasta, yksi kolmasosa syystä tai toisesta jättää kuitenkin asepalveluksen suorittamatta.

Mielestäni asepalvelus olisi kuitenkin erinomainen mittari suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan onnistumisesta, onnistumisesta sillä tavoin, että kun nuori on käynyt kuntien ja hyvinvointialueiden palvelut — onpa kyse neuvoloista tai peruskoulusta tai toisen asteen koulutuksesta, kuntien liikunta-, kulttuuri- ja nuorisopalveluista — ja on saanut nauttia näistä hyvinvointiyhteiskunnan tarjoamista mahdollisuuksista, niin kuinka hyvässä niin fyysisessä kuin henkisessäkin kunnossa nuorten ikäluokka sitten siinä vaiheessa on, kun on palvelukseenastumisikä. Nimittäin hyvin monella nuorella nimenomaan nämä kysymykset niin fyysiseen kuin henkiseenkin kuntoon liittyen ovat niitä syitä, joiden vuoksi aseellinen palvelus jää tässä ajassa suorittamatta. Mielestäni pitäisi laajasti tässä salissa hyväksyä, että tämä on koko suomalaisen yhteiskunnan eräänlainen kuntomittari. Totta kai myös motivaatio on tärkeä ja tahto puolustaa maata. On myös kysymys siitä, kuinka tärkeäksi Suomi kotimaana, isänmaana, koetaan, ja toisaalta siitä, kuinka tämä kaikki, mitä yhteis-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 50/2023 vp

kunta on nuorille ihmisille tarjonnut, näyttäytyy siinä vaiheessa, kun pitää tehdä ratkaisuja sen suhteen, suoritetaanko asepalvelus. Myös tässä mielessä asepalveluksen suorittamisaste on hyvä mittari siitä, kuinka hyvin suomalainen yhteiskunta on onnistunut.

Tämän vuoksi, arvoisa rouva puhemies, halusin tämän teeman nostaa tässä yhteydessä myös esiin, että kaikki tavoittelisimme määrätietoisesti sitä — kun tiedämme, että ne ikäluokat ovat pienenemään päin, jotka palvelukseen astuvat — että palveluksen suorittamisaste nousisi, jolloin pystymme turvaamaan Puolustusvoimille riittävän laajat sodanajan joukot ja riittävän laajan reservin, jolla huolehdimme tulevaisuudessakin Suomen turvallisuudesta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ja vielä edustaja Kiljunen.

13.14 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Kun tässä avattiin nyt keskustelua myöskin tästä siviilipalveluslaista yleisemminkin — arvostan edustaja Autonkin puheenvuoroa siinä — niin totean, että meillä on liian usein keskustelu sen kaltainen, että ikään kuin siviilipalvelusmiehet laistaisivat asevelvollisuuslaista ja siinä mielessä eivät suorittaisi sitä velvollisuutta, mikä asevelvollisuuslaissa on säilytetty. Täytyy muistaa, että totaali kieltäytyvät ovat oma kategoriansa, joka jättäytyy tämän järjestelmän ulkopuolelle, ja siviilipalvelusmiehet suorittavat asevelvollisuuden Suomessa — se vain suoritetaan siviilitehtävissä. Ja ihan paikallaan on pohtia sitä, että kokonaisturvallisuuden kannalta myöskin siviilitehtävät voivat olla sen kaltaisia, että ne tukevat tätä kokonaisturvallisuuden käsitettä, minkä me Suomessa tiedostamme ja tunnistamme. Yksi iso ongelmahan siinä on se — tai ainakin siviilipalvelusmiehet ovat usein tuoneet sen esille — että siinä palvelun pituudessa on hieman rankaisuluonteisuutta. Tämä saattaisi olla semmoinen laajempi keskustelunaihe, mutta en halua avata sitä nyt tässä yhteydessä, koska tässä on kuitenkin rajatumpi tämä teema.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Nikkanen.

13.15 Saku Nikkanen sd: Arvoisa rouva puhemies! Nyt tosiaan keskustelu avautui hiukan enemmän tähän siviilipalvelukseen noin yleisesti ja edellä on käytetty erinomaisia puheenvuoroja, kuten edustaja Autto, edustaja Heinonen ja edustaja Kiljunen:

Ensinnäkin siviilipalvelusta tulisi kehittää siihen suuntaan, että — niin kuin tiedetään, Puolustusvoimat on meidän Suomen suurin kuntokoulu — yhtä lailla siviilipalvelukseen astuvan ikäluokan osalta tulisi kiinnittää kehittämisessä huomiota siihen, että otettaisiin näistä nuorista henkilöistä, miehistä, koppia ja heidän fyysiseen kuntoonsa ja kuntoiluunsa kiinnitettäisiin enemmän huomiota.

Mutta sitten on myös tämä kehittäminen siihen suuntaan, että siviilipalvelustehtävät palvelisivat paremmin meidän siviiliturvallisuuttamme ja myöskin kansallisen turvallisuuden tehtäviä. Kun meillä esimerkiksi on ollut paljon puhetta siitä, miten sopimuspalokuntien asema koko ajan tavallaan heikkenee ja sielläkin vapaaehtoiset vanhenevat, niin voisivatko esimerkiksi siviilipalveluksessa olevat toimia sopimuspalokunnan apuna? Tässä on yksi esimerkki siviiliturvallisuustehtävistä, joihin siviilipalvelusmiehet voisivat paremmin osallistua, ja sitä kautta palvelut myöskin palvelisivat kansallista turvallisuutta paremmin. Tämä on hyvä kuulla, että puolustusministeriössä ollaan tätä kehittämässä, samoin kuin työ- ja elinkeinoministeriössä. Eli kannatan kanssa lämpimästi sitä, että siviilipalvelusta kehitetään enemmän kansallista turvallisuutta palvelemaan suuntaan. — Kiitos.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 50/2023 vp

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 17/2023 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.